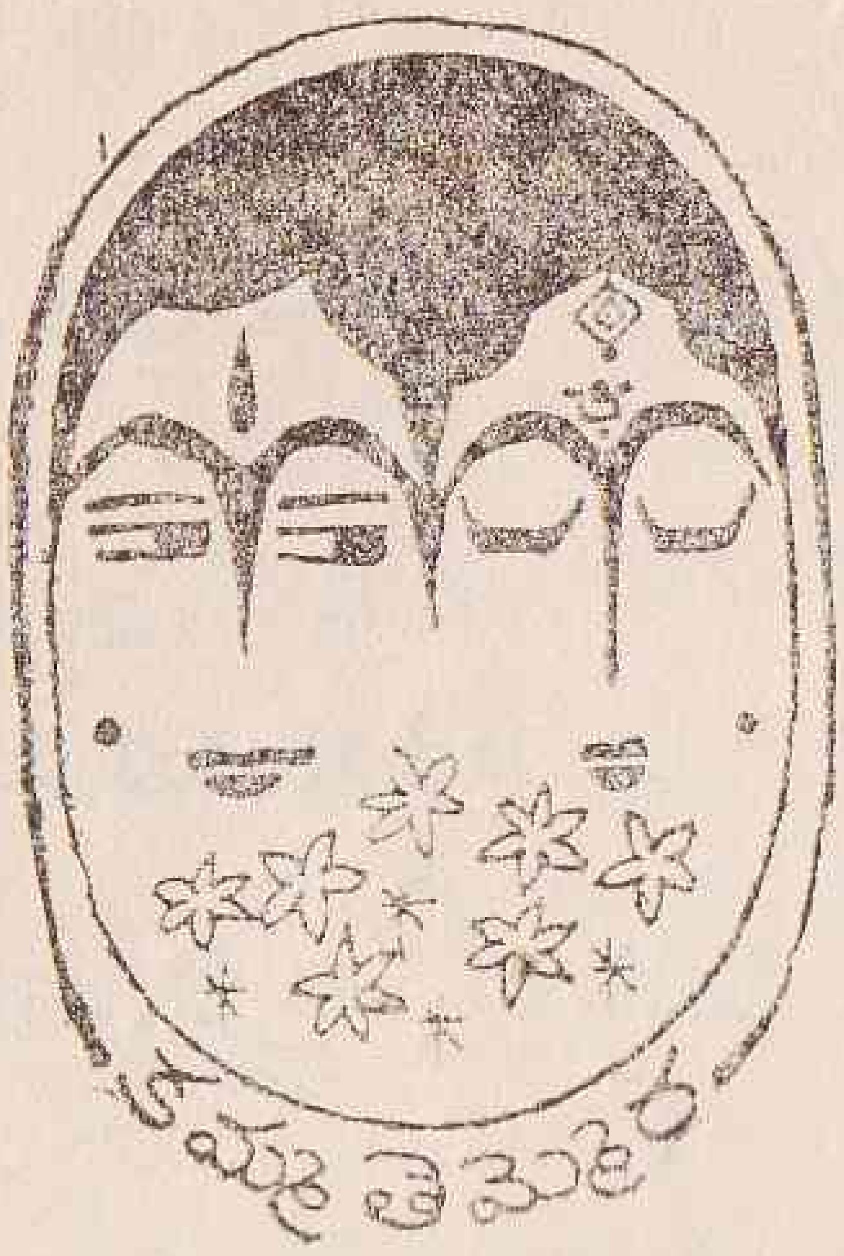

బెరామీటరు

"రెస్పెక్టెడ్ సార్,

"తన చివరిరోజులో ఒక మంత్రి సత్తముడు 'ఈ రాచరికానికి సేవ చేసినంత చిత్తశుద్ధితో భగవంతుణ్ని గనుక సేవించివుంటే నాకీ దుస్థితి వాటిల్లి వుండ'దని దురపిల్లినట్టు చరిత్రలో ఓ కథ వుంది. హోదాలోగానీ, అనుభవంలో గాని ఆ మంత్రివర్యునికీ నాకూ వున్న పోలిక చాలా తక్కువ. కానీ అతడు జీవితాంతమూ పరిశ్రమించి తెలుసుకున్న పరమసత్యాన్ని నేను నా అయిదేండ్ల ఉద్యోగానుభవంలోనే తెలుసుకో గలిగినందుకు నాకెంతో సంతోషంగా వుంది. ఉరకలువేసే జీవనోత్సాహం ఉద్యోగమన్న మరుభూమిలో యింకిపోతుండగా, నాలుగు కాళ్ళ కొయ్య కుర్చీకి బ్రతుకును అంకితం చేసినందుకు నాకీ రోజున సరైన ప్రతిఫలం లభించింది. వింతలూ వినోదాలు, సినిమాలు నాటకాలు, మిత్రులతో షికార్లు, కళ్ళల్లో దీపాలు వెలిగించుకుని కడప దగ్గర నిల్చుని ఎదురు తెన్నులు చూచే పడుచు భార్యతో సలాపాలు-యిలాంటి ఆకర్షణలెన్నో బయటి ప్రపంచంలో చేతులెత్తి పిలుస్తుండగా, రాతిగోడల మధ్య, గుడ్డిలాంతరు వెలుగులో లెక్కలేనన్ని రాత్రులు శివరాత్రి జాగరణ చేసిన నేను ఈ రోజున ప్రభుత్వ ద్రవ్యాన్ని తేరకు తింటూ కూచునే సోమరిపోతుల్లో ఒకణ్ణిగా లెక్కింపబడ్డాను. సరిగా పనిచేయకపోయినా చేసినట్టు నటిస్తూ, ఒళ్లువంచి పనిచేసేవాడిని ఈసడించే సహోద్యోగులు మీ తిట్లూ, చీదరింపులూ నాపైన విరచుక పడుతుండగా ముసిముసి నవ్వులు నవ్వుకున్న ఘట్టం నాకెన్నటికీ మరపురాదు. ఇంటికి వచ్చిన కూలివాడు గూడా మనం హీనంగా మాట్లాడినప్పుడు కూలీ డబ్బులు ముఖాన విసిరికొట్టి తిరిగి చూడకుండా వెళ్ళిపోతాడు. గుమాస్తా అన్నవాడిలో

అభిమానం బొత్తిగా మృగ్యమని భావించడం మీ తీవ్రమైన పొరబాటు. ఇది నా రాజీనామా, స్వీకరించండి. సెలవు.

ఇట్లు,
విధేయుడు, సుందరం.''

రాజీనామాకు నకలుగా వ్రాసి వుంచుకున్న ఆ కాగితాన్ని లైటు స్తంభానికి ఆనుకుని సుందరం మరొకసారి కసిగా చదువుకున్నాడు. ఈపాటికది ఆ ఆఫీసరుగారి కళ్ళపడి వుంటుంది. అతడి అహంభావం, ఆగ్రహం, అజ్ఞత్వం—వీటిపైన కాళీయుని పడగలమీద బాల కృష్ణుడిలా నాట్యమాడుతూ తను అతడి మనోవీధిలో తాండవిస్తుంటాడు!

ఆ ఆవేశంలో చెదరిపోయి కళ్ళ పైన బడుతున్న వెంట్రుకలను వెనక్కు విదిలించుకుని సుందరం ముందుకు సాగాడు. ఉదయం పదిగంటల కెప్పుడో పట్టెడన్నం తిన్న తర్వాత పచ్చి మంచినీళ్లు గూడా గొంతుక వెంట దిగని కారణాన శోషిల్లి, సొమ్మసిల్లిపోతున్న అతడి శరీరాన్ని ఆ ఆవేశమే ముందుకు నెట్టుకుపోతోంది. కార్యాలయంలో ఆఫీసరు గారితో ఘర్షణ జరిగింది సరిగ్గా పన్నెండు గంటలప్పుడు. రాజీనామా వ్రాసి ముగించింది ఒంటిగంటకు. ఆ కాగితాన్ని పాడ్‌లో బిగించి, ఆ పాడ్‌ను ఆఫీసరు గారి సముఖానికి తీసుకెళ్ళమని చెప్పి అతడు ఒకటీ అయిదుకల్లా వీధిలోకి వచ్చేశాడు. అప్పటి నుంచీ అతడు వీధుల్లోనే వున్నాడు!

సుందరం ఆ మండు టెండలో ఆఫీసునుంచీ రైల్వేస్టేషను దాకా నడిచాడు. మూడవక్లాసు ప్రయాణీకుల వెయిటింగు రూములో కాసేపు పచార్లు చేశాడు. ప్లాటు ఫారంపైన కానుగ చెట్టుక్రింద కూచుని వేమన యోగిలా నిస్సారమైన జీవితాన్ని గురించి తలపోశాడు. ఊహు, ఎంతగా నిగ్రహించుకోబోయినా మనసొక చోట నిలిచేటట్టులేదు. మళ్ళీ లేచాడు. బస్సుస్టాండు వరకూ నడిచాడు. అక్కడినుంచీ కాళ్ళు బజారులోకి లాక్కొచ్చాయి. గంట అయిదు కావస్తోంది. సుందరం నడుస్తూనే వున్నాడు!

ఉన్నట్టుండి ఓ మంగలిషాపు దగ్గర నిలబడిపోయాడు సుందరం. నిలువుటద్దంలో ప్రతిబింబం ద్యోతకమైంది. వారంరోజులుగా గీక్కోని

గడ్డంలోనుంచి ముఖం వికృతంగా కనిపిస్తోంది. ఈ వికృత పరిణామానికి పెరిగిన గడ్డ మొక్కటే కారణం గాదు. వీధుల్లో లేచిన బూడిద దుమ్మంతా తన ముఖంలోనే వుంది. పొడిపొడిగా వీచిన వేడిగాడ్పులకు తన ముఖమే రంగస్థలమైంది.... ఒక్క మధ్యాహ్నంలోనే ఎంత మార్పు! అవును మరి. తనిప్పుడు ఉద్యోగంలేని సుందరం. ఉద్యోగంలేని సుందరం యిలా తయారు గాక మరేమౌతాడు?

సుందరంలోని ఆవేశం క్షణంలో అణగారిపోయింది. అతడు నిలువునా కృంగిపోయాడు. నాలుక పీడచ గట్టుకపోతోంది. ఒక కప్పు కాఫీ దొరికితే బాగుండును! సుందరం జేబులో చేయి వేశాడు. జేబు శూన్యంగా వుంది. ఇంటి దగ్గరనుంచీ బయల్దేరుతూ, ఆ తొందరలో పర్సు తీసుకోడం మరచిపోయాడు. ఇంటికివెళ్తే పంకజం కాఫీ యివ్వలేకపోదు. ఒక వేళ యింట్లో పాలు లేకపోయినా ఏ యిరుగింటి పొరుగింటి వాళ్ళనో ప్రాధేయపడి అయిదు నిమిషాల్లో కాఫీ సిద్ధంచేయడం ఆమె చేతనౌను. కానీ తను యింటికి వెళ్ళలేడు!

సుందరం యింటికి వెళ్ళలేకపోతున్నందుకు కారణం అతడు ఉద్యోగాన్ని పోగొట్టుకోడం మాత్రంగాదు. అందుకు కారణం మరొకటి—

ఆ దురవస్థను, ఆ యాతననూ, ఆ దృశ్యాన్ని చూస్తూ యింట్లో కూచోలేడు, నిల్చోలేడు, వుండలేడు సుందరం!

హృదయాన్ని రాచిరంపానబెట్టే ఆ దృశ్యాన్నిచూస్తూ 'భగవంతుడా! ఈ నోరులేని పసివాడికీశిక్ష విధించావెందుకు బాబూ?' అని బిగ్గరగా ప్రశ్నిస్తూ గోడకు తలబాదుకోవాలనుకున్నాడు సుందరం!

డాక్టర్లు చూచారు. ఇదింతే నన్నారు. మంత్రగాళ్లు మంత్రించారు. అంత్రాలు, 'తీర్చుడాలు' మున్నగు తాంత్రిక క్రియలు యథావిధిగా జరిగిపోయాయి. అమ్మలక్కలు మనం చేయగలిగిం దింతే నంటారు.

ఈపాటి కెలావుందో? సుందరం తహతహలాడిపోయాడు. కానీ తను వెళ్ళి చేయగలిందేమీలేదు. లేదంటే ఏడవొచ్చు. తల బాదుకోవచ్చు.

సుందరానికి తను పార్కులో కెలా వచ్చాడో తెలియదు. చేతిని తలగడగా వుంచుకుని ఓ మారుమూల బెంచీపైకి ఎలా వాలిపోయాడో తెలియదు. అతడి మనోవీధిలో గడచిపోయిన సంఘటనలు ఒకదాని వెంబడి ఒకటిగా ప్రతిఫలించి అంతలో మాసిపోసాగాయి.

* * *

రెపరెపలాడుతున్న సిల్కు చీరలో, సిగ్గుతో ఒదుగుల్లపోతూ వచ్చి పసుపు కొమ్మును చిదిమి చేసిన బొమ్మలా పెళ్ళిపీటపైన తన ప్రక్కన కూచున్న పదహారేళ్ళఅమ్మాయి—ఆవిడే పంకజం!

మంగళకరమైన సన్నాయిమేళం అగరువత్తుల ధూపంలా హాయి హాయిగా పచ్చని పందిరిక్రింద వలయాలు తిరుగుతుండగా, బంధువుల నవ్వుల కలకలల మధ్య, చేమంతిపూల సువాసనలమధ్య తననూ, పంకజాన్ని అగ్నిసాక్షిగా రాగబంధంతో జతచేసిన ఆ వివాహం, రెండేళ్ళక్రితం జరిగిన సంఘటన.

'తరులు చివురించి, పూవులు పరిమళించు, నవవసంతమ్ముతో బాటు నడచివచ్చె—నీదు గృహలక్ష్మి' అంటూ తననూ, పంకజాన్నీ ఆశీర్వదించాడు ఓ కవి కుమారుడు. నిజమే! ఏకాంతంలో పంకజం కళ్ళలోకి చూస్తే, ఆ కళ్ళు తనతో నీ జీవితాన్ని ఆకుల్‌రాలని పూలువాడని వసంతారామం చేయగలమని బాసలు పలికేవి!

ఆఫీసునుంచి తను యింటికి రావడం కాస్తాలస్యమైతే పెదవులు బిగించుకుని పంకజం కాసేపు మాట్లాడకుండా హఠం చేసేది. ప్రమోషనులన్న ఊర్ధ్వలోకాలపైన్నే దృష్టి నిలిపినవాడు, తోడుకోడళ్ళలాంటి సహోద్యోగులమధ్య, అత్తగారిలాంటి ఆఫీసరుగారి పర్యవేక్షణక్రింద మెలగుతున్నవాడు, గుట్టలుగా పేరిపోతున్న పైళ్ళకాంతారంలో దిక్కులు తోచనివాడూ అయిన ఒక యల్. డి. గుమాస్తా అయిదుకే ఆఫీసునుంచి బయట పడడం ఎంత కష్టసాధ్యమైన పనో పంకజానికి తెలియదు!

ఎంతో ప్రాధేయపడిన తర్వాత, ఆలస్యానికి కారణాలు విశదీకరించుకున్న తర్వాత పంకజం పెదవి కదిపేది. ఆమె మాట్లాడుతుంటే తన

హృదయవీణపైన మధుర మధురంగా ఓ దివ్యగీతిక రవళించినట్లుండేది. ఆమె నవ్వితే వెన్నెలవెలుగులు కరళ్లు కరళ్లుగా వచ్చి తనను అభిషేకించి నట్లు, లక్ష మల్లెపువ్వులు జల్లుజల్లుమని పైన రాలినట్టు తను పరవశించి పోయేవాడు.

ఐతే అలా ఆనందాత్మకంగా గడచిపోయినవి కొద్ది రోజులు మాత్రమే! మెల్ల మెల్లగా కోడంటికం ప్రారంభమైంది.

ప్రారంభంలో మందకొడిగా వున్నప్పటికి అది యివతలివాళ్ళ మెత్త దనాన్ని పసిగట్టడంతో క్షణక్షణానికీ విజృంభించి పోయింది.

సాయంత్రంకాగానే అమ్మ దేవాలయానికి వెళ్ళిపోతుంది. నాన్నగారు ఎదురింటి అరుగుపైన చదరంగానికి కూర్చుంటారు. వదిన లేడీసు క్లబ్బులో యాక్టివు మెంబరు. అందుచేత ఆమె ప్రతిరోజూ క్లబ్బుకు వెళ్ళక తప్పదు. ఇక అన్నయ్య సంగతి సరేసరి! మిత్రులూ,షికార్లు అయిన్ను వూళ్ళోనుంచీ ఎంతదూరమైనా లాక్కెళ్ళవచ్చు. వీళ్ళందరూ ఏ పది పదకొండుకో యిల్లు చేరుకుంటారు. అందాకా పంకజానికి పని తీరదు!

ఆ తరువాత చెప్పుకోవలసింది భోజనాల దగ్గర జరిగే హంగామా. జూన్ నెలలో పెళ్ళికాబోతున్నదన్న పంకజం మార్చి నెలదాకా చదువుకున్న మాట నిజమే. కానీ ఆమె చదువుకున్నది పాకశాస్త్రం మాత్రంకాదు.అందు వల్ల అప్పుడప్పుడూ వంటలో పొరబాట్లు దొర్లిపోయేవి. ఒకరోజు కూరలో ఉప్పు ఎక్కువయ్యేది. ఆ కూరను తలా కొంచెం వడ్డించి, వాళ్లు తినలేక మూతి చిట్లించుకుంటూవుంటే అమ్మ కోడలి విద్యాపాటవాన్ని అవహేళన చేసేది. ఒకరోజు అన్నం చిమిడిపోయేది. చిమిడిపోయిన అన్నం భర్తకు దిగదని వదిన కారియర్ యిచ్చి పొరుగింటి కుర్రాణ్ణి హోటలుకు పంపేది.

పొగ నిండిన వంటగదిలో పొయిలో తలబెట్టి బుగ్గలు పూరించి పంకజం ఉఫ్‌వుఫ్ అంటూ ఒకానొక యోగాసనం లాంటి దురవస్థలో సత మత మౌతూవుంటే, తను గదిలో కూచుని ఆలోచనలో పడిపోయేవాడు. పత్రికలు చదువుకుంటూ, పాటలు పాడుకుంటూ, పావడాపైన దావిణీ వేసు

కుని పూలకొమ్మలా తిరుగుతూ వుండిన ఓ పదహారేళ్ళ అమ్మాయిని పట్టి తెచ్చి వంటగదిలో నిర్బంధించి, రాత్రి పదిగంటల దాకా వూపిరి సలుపని నిర్విరామ కార్యక్రమాలను ఆమె తలపైన రుద్ది యిలా పీడించడం చాలా అన్యాయం అనిపించేది. ఇంత తలకు మించినపనైతే, దాసీ మనిషి గూడా చెప్పకుండా పారిపోతుంది. ఐతే కట్టుకున్న భార్య పనిమనిషికన్నా హీనమా!....పంకజం కాపురానికి వచ్చిన తర్వాత వారాలు, నెలలు గడిచి పోయాయి. ఇంతవరకూ తనామెను ఒక్క సినిమాకు తీసుకెళ్ళలేదు. పోనీ మీరు వెళ్ళిరాకూడదా అంటుంది పంకజం. ఎందుకు? వెనక్కు తిరిగి ఫస్టుక్లాసులో జంటలు జంటలుగా బారులు తీరే ఆలూమగళ్ళని చూడ్డానికా తను సినిమాకు వెళ్ళడం? ఇంట్లోకూచుని యిలస్ట్రేటెడ్ వీక్లీ తిప్పితే చాలు, ఆ సరదా తీరిపోతుంది. సైకిళ్ళలో, కార్లలో, రైళ్ళలో వెళ్ళింది చాలదని ఒక్కొక్క సినిమాలో ఒక్కొక్క రకంగా పడవ షికారు సాగించే నాయకీ నాయకుల్ని చూడ్డానికా తను సినిమాకు వెళ్ళడం? ఈ పుస్తకాలు, సినిమాలు, నాటకాలు—యివన్నీ యిసుకలో పడుకున్న మానవులకు పసిడి మేడలు చూపిస్తున్నాయి.

ఆఫీసునుంచీ యింటికి రాగానే తను పంకజం ముఖంలోకి చూచేవాడు. గృహ వాతావరణం ఎంత బీభత్సంగా వుందో ఆ ముఖాన్ని చూడగానే అవగతమైపోయేది.

సుడిగాలిలాంటి రాద్ధాంత సిద్ధాంతాలు, యిసుక తుపానులాంటి దురుసు మాటలు మితిమీరిన కొద్దీ పంకజం ముఖంలో దుఃఖమే గూడు కట్టుకుంది.

ఈ సమస్యను గడచిగట్టెక్కడానికి వున్నదొక్క తరణోపాయమే! అదేమిటో తనకు తెలుసు. దాన్ని ఆచరణలో పెట్టడంలో గూడా తను కొంత నాజూకు పద్ధతిని అవలంబించాడు. పంకజం ప్రసవానికి పుట్టింటికి వెళ్ళిన తర్వాత తనకు ట్రాన్స్ఫరు వచ్చింది. తనే వూరికివచ్చి ఆలూ మగళ్ళిద్దరికి సరిపోయేటట్లుగా ముచ్చటగా చిన్న యిల్లొకటి అద్దెకు కుదుర్చుకున్నాడు. బాబుకు మూడోనెల జరుగుతుండగా పంకజం సరాసరి సరిక్రొత్త కాపురానికే వచ్చేసింది!

నాలుగైదు నెలలపాటు మున్నెన్నడూ అనుభవానికి రాని ప్రశాంత పరిస్థితుల మధ్య రోజులు నిశ్చింతగా దొర్లిపోయాయి.

గడచిన పదిరోజులుగా యింటికి వెళ్ళగానే బాబు ముఖాన్ని చూస్తున్నాడు సుందరం. ఆశ్చర్యకరంగా గృహవాతావరణాన్ని సూచించే బెరామీటరు తన స్థానాన్ని పంకజం ముఖంలోనుంచీ బాబు ముఖంలోకి మార్చుకుంది. వాడు బోసి నోటితో నవ్వితే పూలతోటపైనుంచీ మలయమారుతం వీచినట్లుంటుంది. ఇతరుల కర్థంగాని బాధతో వాడు దీనంగా ఏడుస్తుంటే గూబలో గీపెడుతూ ఈదర గాలి బుసకొట్టినట్లుంటుంది.

బాబుకు ఆరోగ్యం పాడైనప్పటినుంచీ తనకూ పంకజానికీ మనసు వికలమైపోయింది. ఆలోచనలు పరిపరి విధాల పరుగెడుతున్నాయి.... కలిగినంతలో సంతృప్తిగా జీవించడంకన్నా మానవుడికి కావలసిందేమీ లేదు. కానీ ఈ కనీసపు కోరిక ఫలించడానికి అడుగడుగునా ఆటంకాలు సంభవిస్తాయి. మగవాడికైనా, ఆడదానికైనా వివాహం కాకపోవడం ఒక పెద్దలోటే! కానీ కుమారుడి పెళ్ళయి, కొత్త కోడలు యింటికి రాగానే అతడు శత్రు గుడారంలో చేరిపోయినట్టు తల్లిదండ్రులకు ఓ చిత్రమైన భావన కలుగుతోంది. ఆ భావన అంతరాంతరాల్లో దాగివుండి, కోడల్ని ఆరడి పెట్టే మనః ప్రవృత్తిని వాళ్ళలో రగులుకొల్పుతోంది. తన తల్లిదండ్రుల్ని వదిలిపెట్టి, తనను నమ్ముకుని, తనకే జీవిత సర్వస్వాన్ని సమర్పించిన అర్ధాంగి సుఖాన్ని భర్త వాంఛించడం అసహజమేమీ కాదు. ఇందువల్లనే కాపురాలు వేరవుతున్నాయి. కానీ వేరుకాపురం పెట్టడంతో సమస్యలు తీరిపోయేటట్టులేదు. అసలు మానవ జీవితాన్ని ఎదుర్కొంటున్న సాంసారిక, సామాజిక సమస్యలు ఒక స్థలానికీ, ఒక సమయానికీ పరిమితమైనవిగా కనిపించడంలేదు. ఇవెప్పుడూ వున్నాయి. ఎక్కడా వున్నాయి. లేకుంటే ఈ పసివాడికి వున్నట్టుండి ఆరోగ్యం చెడిపోవడమేమిటి? పది రోజులుగా రోజుకొక్క వైద్య సహాయాన్ని అర్థిస్తున్నా యింకా నయం కాకపోవడమేమిటి? అదే నయమవుతుందని మనసును కుదుటపరచుకోలేక ఈవిడ కుమిలిపోతూ తిండీ నీళ్లూ ముట్టుకోక సత్యా

గ్రహం చేయడమేమిటి? ఇవన్నీ చాలనట్టు గోరుచుట్టుపైన రోకలిపోటులా ఈ రోజు ఆఫీసరుగారు అకారణంగా అగ్గిరాముడు గావడ మేమిటి? ఏమిటీ పరిశోధన?....

* * *

"లేవండి బాబూ! గేటు వేసేయాలి" అన్న తోటమాలి ఎలుగు విని వులికిపడి లేచి కూచున్నాడు సుందరం.

"కచేరీలో తొమ్మిదికూడా కొట్టేశారు బాబూ! గేటు వేసేయాలి" అన్నాడు తోట కాపరి.

సుందరానికి గుండె గుభేలుమంది. తొమ్మిది గంటలకు కూడా యింటి ముఖం తిరిగి చూడనందుకు పంకజానికి ఏం సంజాయిషీ చెప్పుకోవాలి?

సుందరం పార్కులోనుంచి గాలిలా రోడ్డు పైకి వచ్చాడు. ఇల్లు సమీపమవుతున్నకొద్దీ అతడి గమనవేగం హెచ్చింది. ఇప్పుడతనికి ఉద్యోగం పోయిందన్న దిగులులేదు! బాబుకు ఆరోగ్యం చక్కబడితే చాలు.

ద్వారం దగ్గరే నిల్చుని తనకోసం ఎదురు చూస్తోంది పంకజం.

"బాబు కెలావుంది పంకజం?" సుందరం గొంతుకలో తడబాటు, నిస్పృహాయత, ఏమైందోనన్న భయమూ ముప్పేటగా ధ్వనించాయి.

"అంత మాత్రం అక్కరుందని నాకు తెలుసు లెండి! అదిగాదు, ఎందుకింత ఆలస్యం?" ముద్దాయిని విచారిస్తున్న న్యాయమూర్తిలా ప్రశ్నించింది పంకజం.

"మరి....మరి...."

"మరీలేదు, గిరీలేదు. మధ్యాహ్నం బండికి వూరినుంచీ అత్తయ్య వచ్చింది."

"మా అమ్మే! ఎలా వచ్చింది పంకజం? నేను జాబైనా వ్రాయ లేదే!"

"బిడ్డకు జబ్బుగా వుందని ఎవరో చెప్పారట."

సుందరం అడుగు ముందుకు వేయడానికి సాహసించలేకపోయాడు. లోపలికివెళ్తే తల్లి ఎదురౌతుంది. ఎంతయినా ఆమె తల్లి! వేరు కాపురం పెట్టేశాము గదా అని ఏరు దాటిన తర్వాత తెప్ప తగలేసినట్టు జాబుగూడా వ్రాయనందుకు ఆమె ఎంత బాధపడి వుంటుంది? తను ఒక్క భార్య ఎదుట మాత్రమేగాదు—తల్లి ఎదుటగూడా ముద్దాయే!

ఆఖరుకు సుందరం తెగువచేసి లోపలికి వెళ్ళాడు. "అదేమిటమ్మా? ఇన్నినాళ్ళకు నువ్వొక్క దానివి మాత్రమే వచ్చావు; నాన్నగారు రాలేక పోయారా?" అన్నాడు.

"ఇప్పుడైనా నువ్వేమన్నా రమ్మన్నావుట్రా బాబూ! నాకు నేనయ్యే గదా వచ్చాను!" అంది పార్వతమ్మ.

సుందరానికి తల కొట్టేసినంత పనయింది.

"రమ్మంటే కానీ రానని పంతం పట్టడానికి యిదేమైనా నాకు పరాయి వాళ్ళ యిల్లేమిటి? అది గాదురా సుందరం! ఓ గుప్పెడు నీరు సాంబ్రాణి ఆకు దెచ్చి, కాస్త కటకరేణి కలిపిపోస్తే పోయేదానికి యింతగా జబ్బు ముదర బెట్టేవాళ్ళెక్కడైనా వుంటారా? మధ్యాహ్నం రాగానే పాల్లో రంగలించి పోశానోలేదో, బిడ్డ ఎంత నెమ్మదిగా నిద్రపోతున్నాడనీ...."

ఇదిగూడా నిజమే? సుందరం వుయ్యల దగ్గరికివెళ్ళి చూచాడు గదా, బాబిగాడు వటపత్రశాయిలా హాయిగా నిద్రపోతున్నాడు!

* * *

భోజనం కాగానే సుందరం కిళ్ళీకోసం అంగడికి బయల్దేరాడు.

"అలాగే చక్కెరగూడా తీసుకరండి. తెల్లవారితే కాఫీకిగూడాలేదు. ఆ పాటికి అంగళ్ళుగూడా తెరవరు" అని పురమాయించింది పంకజం.

సుందరం వీధిలో నడుస్తూ పర్సుతీసి చూచుకున్నాడు. అట్టడుగున అయిదారు చిల్లర డబ్బులున్నాయి. పై సొరుగులో ఒక అయిదు రూపాయలనోటు, రెండు రూపాయనోట్లు వున్నాయి. మొత్తం ఎనిమిది

రూపాయలకంటే మించదన్నమాట! ఈ డబ్బుతో కాపురం ఎంతకాలం కొనసాగుతుంది? ఆ తరువాత తన గతేం కావాలి? ఉద్యోగం పోయిందని తెలిస్తే నాన్నగారేమనుకుంటారు? అన్నయ్య ఏమంటాడు? దీనికి కారణం తన అసమర్థతే ననుకోరూ? గత్యంతరంలేక తను కాపురాన్ని మళ్ళీ వూరికే తరలించవలసి వస్తుందేమో! ఈ వూహ తాకిడికి సుందరం కంపించిపోయాడు. ఉద్యోగం పోగొట్టుకుని సమిష్టి కాపురంలో భార్యా బిడ్డలతోబాటు మరొకరి సంపాదన క్రింద బ్రతకడంకంటే ఈ ప్రపంచంలో ప్రత్యక్ష నరకం మరొకటి వుండబోదు!

"బాబుగారూ!"

పిలుపు వినిపించగానే ఆగిపోయాడు సుందరం. ఆఫీసు బంట్రోతు రాఘవయ్య చిరునవ్వు నవ్వుతూ దగ్గరికి వచ్చాడు.

"ఏం రాఘవయ్యా! ఇలా వచ్చావు?" ఆశ్చర్యంగా అడిగాడు సుందరం.

"మీకోసం సాయంత్రమే ఓసారి వచ్చాను. ఇంట్లోలేరు" అన్నాడు రాఘవయ్య.

"నా కోసమా! ఏం పనిమీదొచ్చావు?" అన్నాడు సుందరం.

రాఘవయ్య జేబులోనుంచీ ఓ కాగితం తీసి సుందరం చేతిలో వుంచాడు.

మడత విప్పుతూ ఆ కాగితాన్ని వీధి దీపం వెలుగులోకి తీసుకెళ్ళాడు సుందరం. కానీ దాన్ని పూర్తిగా చదువవలసిన అవసరం లేకపోయింది. అది తను మధ్యాహ్నం వ్రాసి, ఆఫీసరుగారికి పంపిన రాజీనామా!

"ఇదేమిటి రాఘవయ్యా! దీన్ని నువ్వెందుకు తీసుకొచ్చావు?" విస్తుపోతూ అడిగాడు సుందరం.

"దాంతో పని తీరిపోయింది గదండీ మరి! మీకు కావలిసిందల్లా

ఏమిటి? ఇది ఆఫీసరుగారి కళ్ళబడటం. పడింది. ఆయన చదువు కున్నారు. సరేనా బాబూ?''

రాఘవయ్య మాటలు ఒకదానికొకటి పొసగక పోవడంచేత కొస్త తికమకపడుతూ ''అసలేం జరిగింది రాఘవయ్యా! వివరంగా చెప్పు'' అన్నాడు సుందరం.

''జరగడాని కేముంది బాబూ! ఉదయం తొమ్మిది గంటలప్పుడు ఆఫీసరుగారికీ అమ్మగారికీ జటాబొటీగా జగడం జరిగింది. కారణం చిన్నదే. ఆమె అమ్మాయిని చదివించాలంటుంది. ఈయన పెళ్ళి చేసే యాలంటారు. కానీ జరిగిన గలాటా మాత్రం చాలా పెద్దది. ఆ కోపంతో ఆయన తినీ తినకుండా ఆఫీసుకొచ్చారా. మీరు సమయమూ, సంద ర్భమూ చూచుకోకుండా అప్పుడే వెళ్ళి ఆయనతో భేటి అయ్యారు!''

''ఇది మరీ బాగుంది రాఘవయ్యా! ఆయన యింట్లో సతీమణి గారితో పోట్లాడి వచ్చారని నేను కలగన్నా నేమిటి?''

''ఇంత మాత్రానికి కలగనాలటండి! ప్రొద్దెంతయిందో గడియారం చూస్తే తెలియదూ? మీటరు నోట్లో పెడ్తే జ్వరమెలా కాస్తున్నదో తెలి యదూ? ధుమధుమలాడుతున్న ముఖాన్ని జూడగానే అయ్యగారు కోపంగా వున్నారనీ, యిప్పుడు కారణం లేకపోయినా ఆగ్గిమీద గుగ్గిలంలా మండి పడగలరని తెలుసుకో గూడదూ?''

''ఐతే తప్పంతా నాదేనంటావా రాఘవయ్యా?'' దీనంగా అన్నాడు సుందరం.

''ఆ మాటనగల్నా బాబూ! మీది తప్పయితే ఈ కాగితాన్ని చదువు తుండగా ఆయన ముఖ మెందుకలా నల్లబడిపోతుంది? రాతి బొమ్మకు మల్లే అలాగే కుర్చీలో కూచుండిపోయారు. ఐదు నిమిషాలకు నోరు తెరిచి 'ఇదేమిటి రాఘవయ్యా! ఈ అబ్బాయి యిలాటి పనిచేసేశాడు' అంటూ నన్ను వీక్షించి చూశారు. 'పోనివ్వండి బాబూ, నేను సర్దిచెబు తాను' అంటూ కాగితాన్ని నా చేతికి తీసుకున్నాను.''

ఆఫీసరుగారికి తనకూ మధ్య అయాచితంగా మధ్యవర్తిత్వం నెరపుతున్న రాఘవయ్యకు ఎలా కృతజ్ఞత తెలుపుకోవాలో సుందరానికి తోచిందిగాదు. ఆ మాటకొస్తే ఈ తనకు మాలిన ధర్మాన్ని తలపైన వేసుకోదలచినందుకు అటు ఆఫీసరుగారితోబాటు. యిటు తనుగూడా రాఘవయ్యమీద కోప్పడి వుండవలసింది. ఆఫీసరుగారంతటి వారే చల్లగా దిగజారి సమాధానానికి యిచ్చగిస్తుండగా తను బెట్టుచేయడం సుందరానికి అవివేకమనిపించింది. ఎలాగూ బాబుకు జబ్బు నయమై పోతోంది. ఉద్యోగంలో తనకు తానుగా తెచ్చిపెట్టుకున్న ఈ చిక్కు-గూడా ఏదో ఒకవిధంగా పరిష్కారమైపోతే బాగుండునన్న ఆలోచన కూడా ఇప్పుడిప్పుడే ప్రారంభమైంది....

సుందరం ఆకసంవైపు చూస్తూ మౌనంగా రాఘవయ్య ఎదుట నిల్చున్నాడు. అతడి చేతిలోని కాగితం వ్రేళ్ళకు మధ్య నలిగి రోడ్డు పైకి జారిపోయింది.

"ఇక సెలవు తీసుకుంటాను బాబూ! రాత్రి మీరిపోతోంది. రేపు తెల్లవారి ఆఫీసులో కలుసుకుంటాను" అంటూ రాఘవయ్య వెళ్ళిపోయాడు.

* * *

దగ్గరగా వేసివున్న తలుపును తెరచుకుని సుందరం ఇంట్లో ప్రవేశించాడు. గదిలో మంచంపైన క్షీరసాగరంలాటి తెల్లటి పరుపు అతడికోసం యెదురుచూస్తోంది. పంకజం క్రింద చాపపైన పడుకుంది. సుందరం బాబుకోసం వుయ్యాల్లో చూచాడు. తల్లి ప్రక్కన చూచాడు. అక్కడా, యిక్కడా కూడా కనబడక పోయేసరికి అతడు ఆశ్చర్యంతో ద్వారం దగ్గిరికి వెళ్ళి నడవలోకి చూచాడు. 'ఇక్కడ నాకు చాలా బాగుం'దన్నట్లు ఆ పసికుంక మామ్మ దగ్గరగా పడుకుని గురక పెడు తున్నాడు.

పడుకోబోతూ సుందరం భార్య ముఖంలోకి చూచాడు. బయట కొబ్బరి మట్టలపైన తళతళలాడి, అక్కడినుంచీ కిటికీగుండా లోపలికి

వస్తున్న వెన్నెల పంకజం ముఖంపైనపడి గాలికి కదలుతున్న ముంగు రులతో ఆడుకుంటోంది. 'అబ్బ! పంకజం యింత హాయిగా నిద్రించి ఎంత కాలమైంది!' అనుకున్నాడు సుందరం.

ఆ రోజు రాత్రి సుందరం ఓ కల గన్నాడు. ఆ కలలో అతడు అఖిల భారత యన్. జి. వో. సంఘ సర్వసభ్య సమావేశంలో మాట్లాడుతూ "సోదరులారా! 'మన చేతిలో ఏముంది' అంటుంటారు పెద్దలు, ఆ మాటలో నిజం లేకపోలేదు. మనకు మనంగా మనం సంతోషాన్నీ, సంతృప్తినీ సాధించలే మనిపిస్తుంది. వాటిని మనకు మొదట గృహిణి ప్రసాదించాలి. ఆ తరువాత చిరంజీవి ప్రసాదించాలి. ఇక ఆఫీసులో నైతే ఆఫీసరుగారి ముఖాన్ని చూచి 'శీతోష్ణ స్థితుల్ని' పసిగట్ట గలగాలి. ఎంతో మెలకువతో, పరిస్థితులకూ, పరిసరాలకూ అనుగుణ్యమైన పట్టు విడుపులతో ముందుకు సాగిపోవాలి. ఇంతకంటే నేనేం చెప్పగలను! మీమీ బెరామీటర్లు మీకు నిరంతరానంద సంధాయకము లౌనుగాక! లోకా స్సమస్తా స్సుఖినోభవన్తుం. ఓం శాంతి శ్శాంతి శ్శాంతిః" అన్నాడు. *

A cloud passes across the troubled life of an NGO and he reconciles himself to his pitiful existence. But before the cloud has passed & the moon peeps down again to watch all the truths of his existence.

(This story could have been a sequel to the previous one)